

't Seghen Waert

jaargang 36 aflevering 3

september 2017

uitgave van het
Historisch Genootschap
Oud Soetermeer

Contact

Oud Soetermeer, Dorpsstraat 132, 2712 AN Zoetermeer, tel. 079 319 06 83

www.oudsoetermeer.nl; info@oudsoetermeer.nl

Ledenadministratie en bezorging: ledenadministratie@oudsoetermeer.nl, tel. 079 331 58 28

Dagelijks bestuur

dhr. B.J. van Eken, voorzitter@oudsoetermeer.nl, tel. 06 54346224

dhr. J. de Ruiter, secretaris@oudsoetermeer.nl, tel. 06 21265975

dhr. P.A. Bekking, penningmeester@oudsoetermeer.nl, tel. 079 341 94 90

Werkgroepen en commissies

Activiteitencommissie: activiteitencommissie@oudsoetermeer.nl, tel. 079 351 70 47

Archeologische Werkgroep: awz@oudsoetermeer.nl

Werkgroep Collectie: collectie@oudsoetermeer.nl

Commissie Historisch Erfgoed: che@oudsoetermeer.nl

Genealogische Werkgroep: gvz@oudsoetermeer.nl

Leesgroep Lastige Letters: paleografie@oudsoetermeer.nl

Filmwerkgroep: wbbg@oudsoetermeer.nl

Bankrekeningnummers

Contributie: NL 68 ABNA 06 13 09 20 07

Giften: NL 65 ABNA 06 13 09 83 66

Colofon

Uitgave: Historisch Genootschap Oud Soetermeer; ISSN: 1384-7260

Redactie: P. Drapers, R. Grootveld, J. de Kler, R. Tousain, T. Vermeulen;

redactie@oudsoetermeer.nl

Vormgeving: R. Tousain

Afbeeldingen zijn afkomstig uit de collectie van Oud Soetermeer, tenzij anders vermeld.

Omslag: Terwijl Niek Nieuwenhuijsen filmde, fotografeerde Aat Hoogland het opnieuw aanbrengen van de wijzerplaten van de Oude Kerk.

INHOUD

De rafelranden van de samenleving **2**

Gertjan Moers

Vanaf de jaren '80 van de 19e eeuw was het nieuwjaarswensen in Zoetermeer en Zegwaard verboden. Dat klinkt wat merkwaardig, maar het was een vorm van bedelarij, waarbij de bedelaar met veelal zelfgefabriceerde kaartjes probeerde wat geld bijeen te sprokkelen. De Nieuwjaarskaarten die we aan het einde van het jaar aan elkaar sturen vinden daar hun oorsprong.

Over het lot van bedelaars in Zoetermeer en het nagenoeg ontbreken van de armenzorg in de 19e eeuw heeft Gertjan een boeiend verhaal geschreven. Het zet aan tot denken en laat zien dat wij anno 2017 met zorg omringd worden.

Met de Seghbloem naar het stadstheater **22**

Piet Drapers

Het is 25 jaar geleden dat het stadstheater werd geopend in Zoetermeer. Toch traden meer dan 50 jaar geleden al professionele toneelspelers, cabaretiers en musici op in het dorp. Dat was te danken aan een groep Zoetermeeders die rond 1960 vond dat er meer aan 'cultuur' gedaan moest worden voor de bevolking. Vele artiesten met bekende namen deden het dorp aan.

Mevrouw Bosch was jarenlang secretaris van de Stichting Culturele Kring De Seghbloem. De stichting werd opgericht in 1963 en opgeheven in 1992. Mevrouw Bosch zorgde er voor dat een groot deel van het archief van de stichting bij Oud Soetermeer terecht kwam. Het vormt de basis voor dit verhaal.

Open Monumentendag 9 september 2017 **34**

Traditiegetrouw is ook dit jaar weer van alles te zien in Zoetermeer.

De rafelranden van de samenleving

Gertjan Moers

Nederland was in de 19e eeuw arm. Aan het begin van die eeuw leefde 30% van de bevolking ver beneden het bestaansminimum. Het klinkt misschien vreemd, maar een belangrijke oorzaak van deze armoede was de Industriële Revolutie. Vóór die tijd kwam armoede ook voor, maar de industrie zorgde voor meer werkgelegenheid in de steden waardoor grote aantallen arbeiders van het platteland naar de steden trokken. Door het hoge aanbod van arbeiders waren de lonen laag, met als gevolg lange werkdagen en armoede. En die armoede werd vooral beleefd aan de rafelranden van de samenleving. Aan die randen leefden behoeftigen, bedelaars, landlopers en rondtrekkende ‘koopmannen’ die vaak vanuit de stad naar het platteland kwamen. Ook naar Zoetermeer en Zegwaart, tot in de 20e eeuw.

Armoede in de 19e eeuw

“Ik kon met het werk niet regt komen”, klaagde een ongehuwde Delftse moeder toen zij in 1809 terecht stond wegens oplichterij van haar werkgever. Zoetermeer en Zegwaart waren omringd door steden waar in de 19e eeuw structurele armoede heerste: Delft, Leiden, Gouda en Den Haag. Armoede ontstond als er te weinig werk was. En met een gebrek aan sociale voorzieningen betekende te weinig werk te weinig inkomsten om van te leven. Er was wel hulp vanuit de kerken en burgerlijke instanties, de zogenaamde armenzorg. Maar die karige uitkering was meer een aanvulling dan een inkomensvervanging. De vele monden moesten toch gevoed worden. Met als gevolg dat de arme bevolking haar toevlucht nam tot bedelarij. Niet alleen in de eigen stad, want ze trokken ook naar het omliggende platteland, zoals naar Zoetermeer en Zegwaart. Ze kwamen onder andere uit Leiden, waar de helft van de bevolking aan het begin van de 19e eeuw ‘onderstand’ nodig had, en waar in de periode 1822-1851 in totaal 924 inwoners naar een Rijksinstelling voor bedelaars werden gestuurd, waarover later meer. In Delft braken in 1845 hevige rellen uit als reactie op de hoge voedselprijzen. Verschillende bakkerijen werden geplunderd en het brood werd onder de hongerigen verdeeld. ‘Gouwenaar’ en ‘bedelaar’ werden in het begin van de 19e eeuw als synoniemen beschouwd.

De situatie in de dorpen Zoetermeer en Zegwaart was minder erg dan in de steden. Bij de volkstelling van 1811 werden van de 1.079 inwoners van Zegwaart er zeven als ‘bedelaar’ of ‘dwalende man of vrouw’ bestempeld en 94 inwoners waren ‘bedeeld’, dat wil zeggen behoeftig. Dat was nog geen 10% van de totale bevolking. In latere volkstellingen werd het aantal behoeftigen, bede-

laars en landlopers niet meer bijgehouden. Dit betekende niet dat er geen behoeftigen meer waren. Armoede kon in een tijd zonder sociale vangnetten leiden tot pure wanhoop. Zo werd de ongehuwde arbeider Huibert van Venrooij (1837-1893) in november 1892 twee dagen achter elkaar vastgezet door de Zegwaartse veldwachter Rademaker op verdenking van diefstal. Huibert woonde in bij schipper Wilhelmus van den IJssel, op Den Hoorn 2, maar hij had toestemming om te slapen op de dorsvloer van landbouwer Jacob Visser van de Onderwatershoeve aan de Bleiswijkseweg. Huibert had daar de laarzen van een andere arbeider meegenomen. Als reden had hij opgegeven dat hij op deze manier in de gevangenis wilde komen om zo in de naderende winter van armoede gevrijwaard te zijn. De winter van 1892 had Huibert weliswaar overleefd maar de winter daarop sloeg het noodlot helaas toch toe. Hij overleed op 19 december 1893 op 56-jarige leeftijd. Net zo schrijnend was de situatie van arbeider Arie (genaamd Pieter) Brinkers (1837-1893), een oom van Bernardus Brinkers, de grondlegger van het margarine-imperium. Pieter had zich op 2 november 1893 van het leven beroofd, vermoedelijk omdat hij zonder werk zat en vreesde voor de armoede in de naderende winter. Ook Pieter werd maar 56 jaar.

Dirk Burgstad (links) met zijn zoon Laurens rond 1930. Dirk was in 1903 één van de eerste bestuursleden van de vereniging "Onderling Hulpbetoon"

Collectes

Armenzorg was eeuwenlang een taak van de kerk en burgerlijke armbesturen. Armen en hulpbehoevenden waren een geaccepteerd onderdeel van de samenleving zodat rijken en welgestelden hun barmhartigheid konden tonen als teken van christelijke naastenliefde, zo vond men. En dan uiteraard voornamelijk aan de behoeftigen die behoorden tot dezelfde gemeenschap, bijvoorbeeld uit dezelfde woonplaats of van hetzelfde geloof.

De plaatselijke armenzorg bood vaak echter onvoldoende soelaas. In de 19e eeuw vond financiële bijstand voor behoeftigen ook plaats door te collecteren of middels oproepen in kranten waarin werd gevraagd om financiële bijdragen. In 1848 werd zelfs een loterij “ten behoeve der armen te Zoetermeer en Zegwaard” georganiseerd, waarbij mevrouw de Prinses van Oranje (de latere koningin Sophie) een “fraaijen prijs” als bijdrage had geschonken.

Voorbeelden van deze vorm van bijstand haalden vaak de krant. Zo vond er op 24 februari 1851 in de vroege morgen een grote brand plaats in het buurtschap Den Hoorn ter hoogte van de huidige nummers 27 en 29. Daarbij vielen drie woningen ten prooi aan de vlammen. De brand begon bij de kruidenierswinkel annex bakkerij van Gerrit Westmaas (1819-1902) en arbeiders Willem Witte en Johannes Niesten. Het pand brandde volledig af. Daarnaast was de smederij van Willem Maas (1810-1885), waar ook kleermaker Pieter Ros woonde. Ook de smederij ging volledig verloren. Het derde huis werd in meerdere delen bewoond: arbeider Hendrik van Leuven, Bernardus van Venrooij (met zijn zoon Huibert van Venrooij, die later de winter van 1893 niet overleefde), arbeider Maarten Hogerdijk en arbeider Pieter van den Burg. Ook dit huis brandde compleet af.

Een maand later werd gemeld dat er een collecte had plaatsgevonden voor de huisgezinnen die slachtoffer waren van de brand en daarmee alles hadden verloren. In Zegwaard werd een som van f 200,- opgehaald. Rekening houdend met de inflatie is dat naar de maatstaven van 2017 Euro 2.250,-. Of de financiële hulp voldoende was voor bijvoorbeeld bakker Gerrit Westmaas, is maar de vraag. Zijn bakkerij werd niet opnieuw opgebouwd. De gedupeerde vertrok naar de Dorpsstraat waar hij zijn brood ging verdienen als schipper. Alleen de smederij van Maas werd opnieuw gebouwd, op de plaats waar voorheen de drie afgebrande huizen stonden. Vermoedelijk was de smid als enige verzekerd tegen brand. Rond 1883 vertrok de familie Maas naar Rotterdam. De grote smederij kwam daarna in handen van Maarten Bos en later Cornelis van Driel.

In 1862 woedde er een grote brand in de katoenfabriek Heyder en Co. in Leiden. Blijkbaar was de rook van verre te zien want ook de Zoetermeerse brandweerlui gingen met de brandspuit richting de rookkolom om te helpen met blussen. Na een tijdje merkten de brandweerlieden dat de brand verder weg was dan verwacht en keerden ze weer terug naar Zoetermeer. Onder het rijden

Den Hoorn in 1906. Het grote pand links is gebouwd na de brand van 1851 waarna voor de getroffen gezinnen werd gecollecteerd. Rechts logement 'Luis aan de ketting' van Van Wensveen. Midden op straat staat zwerver Jan Pronk

wilde één van de spuitgasten op de al rijdende brandspuit klimmen. Hij gleed echter uit en kwam met een been onder één van de houten wielen terecht. Het gevolg was dat zijn been werd verbrijzeld, en dat enkele ribben zwaar “gekwetst” waren. Geneeskundige hulp kon niet voorkomen dat enige tijd later zijn been geamputeerd moest worden. Dit noodlot trof de van oorsprong Duitse Christian Baxmeier (1815-1902). Bewogen met het lot van de man werd er binnen twee dagen een collecte gehouden in Zoetermeer en Zegwaart. De opbrengst bedroeg respectievelijk *f* 262,05 en ongeveer *f* 100,- (in 2017 is dit totaal: Euro 3.630,-). Een forse som geld. Winkelier en koopman Baxmeier was blijkbaar een geliefd persoon. De Zoetermeerse familie Baxmeier zou later, tot 1967, één van de meest gerenommeerde woninginrichters van Zuid-Holland zijn. Nog schrijnender was de oproep in januari 1869 van hoofdonderwijzer Pistor van de Christelijke school. In Zoetermeer woonde een 19-jarige “lam behoeftig jongeling”. Hij was volwassen en “zwaar van persoon”. Hij miste het gebruik van zijn beide benen. Ook zijn linkerarm kon hij bijna niet bewegen en in zijn rechterarm had hij weinig kracht. Hij woonde in Zoetermeer en deed “een wei-

nig werk” voor een kleermaker in Zegwaart. Deze lam behoeftige jongeling was Willem Nieuwenhuizen (1849-1890). Willem woonde in 1869 met zijn bejaarde vader Cornelis (1791-1872) en zijn moeder Maartje van der Leeden (1812-1880) op de Leidsewallen (het latere nummer 52).

De kleermaker voor wie Willem werkte was waarschijnlijk Christiaan Tomson, die woonde op de huidige Dorpsstraat 77. De jongeman moest zich met een wagentje (laten) vervoeren naar en van de kleermaker. Het wagentje was een oude versleten bak met kloswielen. Zijn arme bejaarde moeder, die landarbeidster was, was niet altijd in de gelegenheid om de jongen met de wagen te brengen. Als de arme moeder er niet was om haar zoon weg te brengen kroop de beklagenswaardige jongen op ellebogen en knieën van zijn huis op de Leidsewallen over straat naar kleermaker Tomson. Het gevolg was dat een ieder die dat zag “het harte er van breekt”. Enkele dorpelingen hadden al *f* 50,- ingezameld. Maar dit bleek absoluut onvoldoende om een “doelmatig werktuig met conische raderen” aan te schaffen waar de knul zich in kon vervoeren. In januari 1869 werd hoofdonderwijzer Pistorius ingeschakeld. Hij deed in dagbladen een landelijke oproep waarin hij de “menschenvrienden” opriep om zich te ontfemen over “dien ellendige” met geld of met een wagentje. Hij vroeg om “milde bijdragen” te zenden. En dat hielp. Er volgden vele milde bijdragen en tal van wagentjes werden aangeboden. Van de bijdragen kon nu een “goed licht werkend ijzeren wagentje” worden gemaakt. Daarnaast kon nieuwe kleding voor de jongen worden gekocht en bleef er zelfs nog een klein reservefonds over. Willem vertrok in 1886 uit Zoetermeer naar Leiden. Daar is hij op 40-jarige leeftijd overleden.

Niet alleen voor de pláátselijke slachtoffers van rampspoed werd gecollecteerd: in maart 1855 voor de “lijdenden” door de watersnoodramp in de Gelderse vallei en het land van Maas en Waal. Ook in februari 1861 overstroomde het land van Maas en Waal en werd hier ter plekke gecollecteerd voor de slachtoffers. In september 1863 werd geld ingezameld voor het nationaal gedenkteken 1813 en in december 1865 vond een kerkelijke collecte plaats voor de vrijgemaakte slaven in Noord-Amerika. In juli 1866 werd aandacht gevraagd voor de mingevoerde personen en huisgezinnen die door cholera waren getroffen. Maar ook een collecte “ten voordele van het fonds tot aanmoediging en ondersteuning van den gewapenden dienst in de Nederlanden” (Fonds 1815) ging in 1884 langs de deuren. En om dichterbij het onderwerp te blijven: in 1891 vond een collecte plaats ten behoeve van de Maatschappij van Weldadigheid, waarover later meer.

Bedelaars

Degenen die niet konden rondkomen van het werk en eventuele armenzorg, of wiens situatie niet schrijnend genoeg was om voor te collecteren, was noodgedwongen aangewezen op bedelen. Vanuit de omliggende steden kwamen in de 19e en vroege 20e eeuw regelmatig bedelaars naar Zoetermeer en Zegwaard. Die bedelaars waren een doorn in het oog van het 'gegoede' volk dat nog nooit van hun leven een volksbuurt van dichtbij had gezien. Bedelaars waren lui die zonder handel de huizen afstruinden, hopend op een aalmoes. Genoeg om weer een dag door te komen. Dag in, dag uit, week in, week uit. Totdat zij met hun werk voldoende konden verdienen of totdat aan hun uitzichtloze leven door

De bakkerij van Jongerius met daarnaast het in 1788 gebouwde brandspuithuis en wachthuis rond 1935. Boven de middelste deuren stond "Wachthuis". Dit was de plaatselijke gevangenis waar de Nootdorpsse bedelaar in 1886 een nacht mocht doorbrengen

overlijden een einde kwam. Vooral in de 19e eeuw vormden de bedelaars een groot probleem. In 1847 werd vanuit Wilsveen gemeld dat het gehucht veel last had van bedelaars, merendeels uit Leiden maar ook uit Zegwaard en van elders komende. Sommige 'landlieden' betaalden wekelijks *f* 2,- à *f* 3,- aan bedelaars uit. Stel je eens voor dat we in 2017 een deel van het jaar wekelijks zo'n 17,- tot 25,- Euro zouden weggeven aan bedelaars die langs de deur komen! Want dat zou die *f* 2,- à *f* 3,- tegenwoordig in koopkracht waard zijn. Om die bedelaars

te weren had men in Wilsveen maatregelen genomen. Enige personen “die niets te doen hadden” en die anders toch door de plaatselijke bevolking ondersteund moesten worden, werd opgedragen om bedelaars te weren. Het was alleen toegestaan om door Wilsveen te trekken op weg naar Zoetermeer of Leidschendam. Er werden twee vliegen in één klap geslagen. De eigen behoeftigen ‘verdienen’ hun stuk brood en de bedelaars werden geweerd. Een eenvoudig en “onkostbaar” middel vond men, zeker aangezien de politie te zwak was om de bedelarij overal tegen te gaan.

Met het toenemen van de armoede nam ook de bedelarij toe. Een bericht uit 1886 meldde dat er gemeenten in Nederland waren waar het aantal bedelaars dat bij particulieren langs de deuren ging was opgelopen tot 50 à 60 per dag! Ook in Zoetermeer en Zegwaard probeerde men de bedelaars te weren. In 1890 gingen de Zoetermeerse rijksveldwachter Baggerman en zijn Zegwaardse collega Rademaker surveilleren om de ingezetenen “te bevrijden van den last, veroorzaakt door het groot aantal bedelaars uit andere gemeenten”.

In 1898 arresteerde rijksveldwachter Baggerman de Haagse zwerver J.W. Pieterse, bijgenaamd “gekke Jan”, wgens openbare dronkenschap. De bedelaar bleek ook nog eens *f* 13,- bij zich te hebben. Bedelen loonde blijkbaar.

Jan Rademaker (1851-1909) was vanaf 1877 veldwachter in Zegwaard. De sjako (pet) op het hoofd werd gedragen tot 1897

Ondanks de pogingen bedelarij te weren blijkt het toch een hardnekkig terugkerend verschijnsel. In maart 1903 verscheen een bericht in het Leidsch Dagblad waarin werd verzucht dat eind 1902 en begin 1903 Zoetermeer en Zegwaard werden “overstroomd” met bedelaars. Uit Delft, Leiden en andere omliggende gemeenten trokken ze hier naar toe, vooral op woensdag. De lokale veldwachters deelden de bedelaars mee dat de bevolking niet gesteld was op hun bezoek. Al werden de bekende vaste bedelaars/landlopers, zoals Jan Pronk, met rust gelaten door de dienders. Maar de lokale bevolking kreeg ook een veeg uit de pan. Er waren immers huizen in Zoetermeer en Zegwaard waarbij de meid op woensdagochtend een stoel in de deuropening zette om de ‘goedemorgenwensch’ van de bezoekers in ontvangst te nemen. Als ‘tegenpres-

tatie' kreeg de bedelaar een aalmoes van de meid. En die aalmoes kwam vast niet uit de beurs van de dienstmeid zelf! Kennelijk (of daardoor?) was woensdag een populaire dag voor bedelaars om Zoetermeer en Zegwaart te bezoeken. Ook in 1907 werd gemeld dat het aantal bedelaars op woensdagen weer schrikbarend toenam. Eén van de ingezetenen had in augustus 1907 in één week tijd *f* 1,25 uitgedeeld met 1 en 2 centen tegelijk. Snel uitgerekend betekent het dat deze persoon in één week tussen de 60 en 125 bedelaars aan de deur moet hebben gehad! Maar ook nu kreeg de bevolking er zelf van langs: "de ingezetenen klagen en zijn zelf oorzaak van dien last". Wanneer ze uitsluitend aan de gebrekkigen iets zouden geven, zouden de jonge, flinke kerels namelijk wel wegblijven, werd geredeneerd. Nu was het zo dat een kennelijk gezonde bedelaar op één dag in Zoetermeer en Zegwaart en omliggende gemeenten *f* 3,02 had opgehaald. Ter vergelijking, het weekloon van een geschoolde timmerman in 1907 was zo'n *f* 15,-, dus met 6 werkdagen in een week zo'n *f* 2,50 per dag, als hij werk had. Een beginnend onderwijzer verdiende *f* 15,38. Een bedelaar verdiende per week meer dan een geschoolde timmerman of een onderwijzer!

Het bedelen was zo'n vast onderdeel van de maatschappij geworden dat er in Zoetermeer en Zegwaart inwoners waren die door de timmerman in hun raamkozijn sleuven lieten maken. Als een bedelaar langskwam dan kon er door het sleufje een cent of een halve cent naar buiten worden geschoven zonder dat de goedgevige donateur uit zijn of haar stoel hoefde op te staan. In de boerderij van de familie Van Dorp aan de Zoetermeerse Voorweg (Voorweg 111) zaten twee sleufjes, één liep van binnen naar buiten en de andere van buiten naar binnen. Als de dames Van Dorp een cent aan de bedelaar gaven, dan moest de bedelaar via de andere sleuf weer een halve cent teruggeven.

Nieuwjaarswens

Niet alleen de wekelijkse goedemorgenwens, ook de jaarlijkse nieuwjaarswens werd als een probleem gezien. In de 18e eeuw was deze papieren wens in zwang gekomen. Bij allerlei beroepsgroepen werd het de gewoonte om langs de deur te gaan met een gedrukte nieuwjaarswens. De ondernemers gaven dan een zelfgemaakte prent aan hun klant. In ruil daarvoor kregen zij een gift.

In de 19e eeuw namen bedelaars dit gebruik van de ondernemers over. Vooral halverwege die eeuw liepen zij langs de huizen met gedrukte wens en wens-ten wildvreemden een goed nieuwjaar. De prenten die zij gaven waren waarschijnlijk misdrukken of om andere redenen afgekeurde rijmprenten. Het doel was uiteraard de tegenprestatie, namelijk geld. Deze vorm van bedelarij werd verafschuwd. In Zoetermeer en Zegwaart werd jaarlijks in januari een 'buiten-

gewone collecte gehouden tot wering der bedelarij, door zoogenaamd Nieuwjaarswenschen'. Het klinkt misschien heel raar, een collecte tegen het weren van het collecteren. Maar in ieder geval al vanaf de jaren '80 van de 19e eeuw was het Nieuwjaarswenschen in Zoetermeer en Zegwaart verboden.

Die papieren nieuwjaarswens kennen we uiteraard nog steeds. De al dan niet zelfgemaakte nieuwjaarsprent sturen we ieder jaar in december naar familie, vrienden en kennissen, al wordt het wel wat minder. De nieuwjaarsgroet voor een aalmoes kennen we ook nog steeds, van de bezorgers van kranten en reclamefolders. Een gewoonte die dus al bijna 300 jaar oud is!

Om de minvermogenden in Zoetermeer en Zegwaart toch tegemoet te komen werd er jaarlijks gecollecteerd. Hieruit werd aan alle behoeftigen "van alle gezindten" uit Zoetermeer en Zegwaart brood uitgedeeld. Wie zich toch schuldig maakte aan bedelarij werd uitgesloten van de broodbedeling. De eerste keer dat er gepubliceerd werd over een collecte voor broodbedeling ter wering van bedelarij was in januari 1879. Toen werd er maar liefst *f* 217,45 opgehaald. In 2017 zou dat een bedrag zijn van Euro 2.300,-. En dat op een bevolking van iets meer dan 2.500 zielen! Het geeft aan hoe belangrijk het kennelijk was om deze vorm van bedelarij te stoppen. De collecte heeft nog lang bestaan. Pas in december 1932 werd besloten om de nieuwjaarscollecte af te schaffen. Het college van B&W meende dat het doel van de collecte namelijk intussen was veranderd van het weren van bedelaars naar het ondersteunen van behoeftigen. En voor dat laatste was er op landelijke basis een belangrijke ondersteuning voor behoeftige werklozen gekomen, namelijk het Nationaal Crisis Comité (1931-1936).

De plaatselijke gemeenschap kreeg dus een standje omdat zij de bedelarij in stand zou houden. Maar het verwijt dat bedelarij bestond omdat de plaatselijke bevolking bedelaars bleef steunen lijkt wat misplaatst. Het was niet vreemd dat de bevolking een aalmoes gaf aan de passerende bedelaar. Het doel was vrijwel altijd hetzelfde: een bijdrage voor de minder draagkrachtigen in de samenleving. Als de bijdrage in een bus werd gegooid heette het collecte en was het goed, verdween het geld in de zak van de 'collectant', dan was het bedelen en moest het worden geweerd. Tja, zeg het maar.

Landlopers en rondtrekkende 'koopmannen'

Bedelaars werden al argwanend aangekeken, en dit was helemaal het geval als zij ook nog eens geen vaste woon- of verblijfplaats hadden. Men vond dit luie beroepsbedelaars. Eerloze schelmen die wel op een eerlijke wijze hun brood konden verdienen maar kozen voor het gemakkelijke, luie en voordelige bedelen. En de kwalen die zij leken te hebben, die waren grotendeels voorgewend, zo dacht men. Sommigen hadden wat schamele handel bij zich. Ze noemden zich 'koopman'. Maar kooplui waren het niet. Het waren venters, ambulante handelaren, vaak zonder huis en haard. Eenvoudige eenzame lieden die huis voor huis, boerderij voor boerderij langsliepen met hun simpele nering. Met bijvoorbeeld een zware bos veters over hun arm liepen zij door Zoetermeer en Zegwaard. Een droevig bestaan. Regelmatig horend: "Neen, geen interesse". Hoe hielden die mensen zich staande, vraag je je af. Ze leefden aan de rand van de samenleving, in de rafelrand. Deze lieden belandden met enige regelmaat voor een rechter. Zo werd in oktober 1908 in Zoeterwoude een 'koopman'

Links de meubelzaak van manufacturer Pieter Baxmeier rond 1915. Voor de grootvader van Baxmeier werd in 1862 gecollecteerd nadat hij een ongeluk kreeg

Voorweg 111, boerderij Zeldenrust van de familie Van Dorp omstreeks 1945. In het raamkozijn van deze boerderij zaten twee sleuven. Als de familie 1 cent door een sleuf gaf aan een bedelaar moest deze door een andere sleuf een halve cent teruggeven

aangehouden die bij een Zoetermeerse werkmán een zilveren remontoirhorloge met ketting uit diens kleren had gestolen. Rond deze lieden, die ‘koopmannen’, hing altijd een zweem van criminaliteit.

In de Haagsche Courant van 8 september 1930 verscheen een geanimeerd bedoeld maar eigenlijk meelijwekkend gesprek tussen de rechter en zo’n ‘koopman’: ‘Het was een oud en stug type, dat voor de balie kwam te staan. Tal van zwerverjaren had hij achter de rug. Zijn gelaat was verweerd, de handen rimpeelig, een oude duffelse jas hing gescheurd aan zijn lijf. “Wat ben je van je beroep”, informeerde mr. Feith, de politierechter. “Zoo’n beetje koopman hè”. “Wat voor waar heb je dan?”. “Zoo’n beetje band, zoo’n beetje veters, zoo’n beetje spelden”. Hierbij haalde hij onverschillig de schouders op, wat ging dat de politierechter aan. “Waar woon je?”. “Leiden. Sta ik ingeschreven”. “Lang geleden hè, dat je daar woonde?”. “Ja, dan was ik eens hier, dan was ik eens daar”. “Ja, de geheele wereld hè, daar woon je. Ben je al eens meer hier geweest?”. “Neen nooit!” Zei de man, zo pertinent dat je hem werkelijk zou geloven. “Kom, kom, je bent al 11 jaar in een rijksinrichting geweest, 9 maal werd je tot gevangenisstraf veroordeeld”. “Ja, maar den laatste keer werd ik vrijgespro-

ken”. Zijn geheugen werd helder. Nu werd hij toch een beetje in zijn eer aangetaast. “Je zwerft dus gedurig rond in de buurt van Zoetermeer en Hazerswoude. Je liep de deuren af en had geen handel bij je. Je sliep in een hoek van 1 x 1,5 meter bij den Vliet”. “Maar de veldwachter heeft mij niet gepakt met bedelen!”. “Kan je nog werken?”. “Ikke wel”. Drie dagen hechtenis en 3 jaar Veenhuizen was de eis’.

Landlopers

Lieden zonder huis of haard en zonder handel waren zwervers of landlopers. Tegenwoordig noemen we het dak- of thuislozen. In de jaren '60 werd een romantisch beeld geschetst van landlopers, door de tv-serie met de vrolijke rakker Swiebertje. Maar dit beeld klopt niet. Landlopers waren het schuim van de maatschappij. Niet geliefd en niet gewenst. Men was bang voor diefstal of andere criminaliteit. Soms werd hun aanwezigheid getolereerd, bijvoorbeeld omdat ze niemand kwaad deden. Bekende landlopers in Zoetermeer en Zegwaard waren bijvoorbeeld Jan Pronk en het ‘poortenpiesertje’. Willem Sebel (1915-1999) kon zich deze laatste nog herinneren. Het was een heel klein oud vrouwtje met een paraplu. Ze kocht spiritus bij Jan Spruit. En samen met andere zwervers ging zij dan aan de graskant zitten om de fles spiritus leeg te drinken. Spiritus was een goedkoop alternatief voor alcohol. Zij maakte haar ronde door Zoetermeer, Zegwaard en andere dorpen in de omgeving. Haar bijnaam kreeg ze omdat ze vaak in de poort van de ‘Piet en Dorasteeg’ aan het begin van de Molenweg (Stationsstraat) zat te plassen. Haar echte naam wist ze waarschijnlijk alleen nog maar zelf.

Als het avond werd moest er een slaapplek gevonden worden. Ze konden bijvoorbeeld bij landbouwer Van Dorp aan de Voorweg gratis slapen in een stal of een schuur, uiteraard wel mannen en vrouwen gescheiden. Aan Den Hoorn was het logement van de familie Van Wensveen, dat “Luis aan de ketting” werd genoemd. Daar konden de landlopers en de “koopmannen” voor een paar stuivers overnachten.

Veenhuizen

In het Wetboek van Strafrecht was sinds 1815 opgenomen dat landloperij, het rondzwerfen zonder aantoonbare middelen, een misdrijf was. De denkwijze in die 19e eeuw was dat wie sterk genoeg was om te reizen, ook sterk genoeg was om te werken. Het gevolg was dat landlopers werden opgepakt en naar Rijks-werkinrichtingen werden gestuurd waar ze verplicht werden om te werken.

In de 19e eeuw begonnen ook particulieren zich met de armenzorg te bemoeien. In 1818 richtte oud-generaal Johannes van den Bosch een opvoedings- en

werkverschaffingsinstituut op, de ‘Maatschappij van Weldadigheid’. Zijn doel was om Nederland te bevrijden van die verstikkende armoede. Door paupers in opvoedingskampen te stoppen waar ze gedwongen werden om te werken, zou het daarna allemaal veel beter gaan. In de Drentse plaatsen Frederiksoord, Wilhelminaoord en Willemsoord werden koloniën opgericht voor gezinnen. De landlopers, gestraften, bedelaars, wezen en vondelingen werden weggestopt in de bedelaarsgestichten Veenhuizen en Ommerschans. Het project van Van den Bosch mislukte echter. De bedelaarsgestichten Veenhuizen en Ommerschans werden in 1859 door de overheid overgenomen en omgevormd tot strafinrichting. Ommerschans sloot in 1890. Veenhuizen is nog steeds een gevangenisdorp. Op de huizen van het gevangenispersoneel staan belerende teksten als ‘Werk en Bid’ en ‘Arbeid is Zegen’. Tot 1981 was het dorp verboden voor niet-gevangenispersoneel. Inmiddels is het vrij toegankelijk en is het Tweede Gesticht uit 1823 omgevormd tot gevangenis­museum. Het verleden van het dorp is vooral bekend geworden door het boek ‘Het Pauperparadijs’ van Suzanna Jansen. Het aantal veroordelingen voor landloperij nam in de 20e eeuw sterk af. In 1904 werden er landelijk nog 1.920 landlopers veroordeeld. In 1938 waren het er 710 en in 1963 nog maar 27. Tot 1973 werden er landlopers in Veenhuizen vastgezet, ‘verpleegden’ werden zij genoemd. Het wetsartikel over landloperij heeft nog tot het jaar 2000 in het Wetboek van Strafrecht gestaan.

Doris Remmerswaal

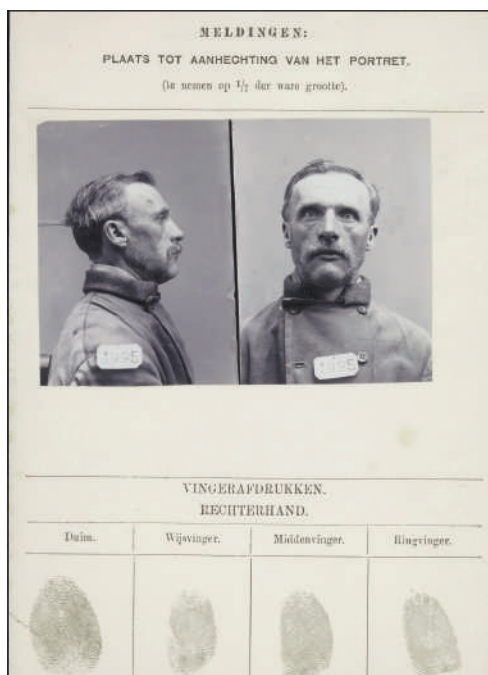
Het merendeel van die landlopers, bedelaars en zwervers dat naar Veenhuizen werd gestuurd kwam uit de steden. In de lange lijst met geboorteplaatsen komt Zoetermeer niet voor en Zegwaart één keer. Die ene plaatsgenoot was Doris Remmerswaal. Doris was in 1853 in Zegwaart geboren als zoon van Jacob Remmerswaal en Aaltje de Wit. Al op jonge leeftijd verloor Doris in 1857 zijn vader. Het jongetje was nog maar 4 jaar oud. De moeder van Doris hertrouwde in 1860 met Arie Reuneker. Het had er alle schijn van dat Doris een normaal leven zou leiden. Rond 1870 was hij bakkersknecht in Zegwaart. Hij vertrok in 1873 naar Rijswijk en het jaar daarop was hij in dienst bij het korps mariniers in Den Helder. Doris moet wel hebben geweten wat discipline was. In 1885/1886 vertrok Doris uit Zegwaart en vestigde zich in Den Haag. Daar trouwde hij in 1888 met de 45-jarige dienstbode Hendrina Cilia Brand. Hij pakte in het Haagse zijn oude beroep weer op, dat van bakker. Ergens is het misgegaan met Doris. Hij was nog nooit eerder veroordeeld maar in 1899 raakte Doris van het pad af. De rechtbank van Den Haag had hem wegens landloperij veroordeeld tot opname in Veenhuizen. Daarna is het kennelijk ook niet meer goed gekomen met Doris. In 1912 verbleef hij in het huis van het Leger des Heils aan de Haagse Wagenstraat. En in 1917, aan het eind van zijn leven, kwam Doris terecht in

het verpleeghuis het Spanjaardshof aan het Westeinde in Den Haag. Daar is Doris op 22 mei 1918 overleden. Hij werd 64 jaar.

Ook in de steden rond Zoetermeer kwamen initiatieven om de bedelarij te verminderen. In Gouda werd in 1849 de ‘Werkinrichting tot Wering van de Bedelarij’ opgericht. De inrichting kwam in de voormalige Latijnse School. Wie kon werken werd geacht dat te doen. De (zeer) oude bewoners werden vrijgesteld van de zwaarste werkzaamheden. Langzaam werd het een tehuis voor ouderen, tot het in 1973 sloot. In Delft verscheen een ‘armenfabriek’, waar tapijten van koehaar werden gemaakt. In de fabriek werkten 150 tot 200 armen die zich voor winterbedeling hadden aangemeld. In Den Haag hielden talloze

kleine en grotere instanties zich bezig met de armenzorg. In het midden van de 19e eeuw waren naast de gemeente nog 73 besturen en instellingen actief in de armenzorg. De inefficiëntie ten top. Leuk om te doen is de twee uur durende Armenzorgwandeling ”Van bakkerij tot Woodstock” in Den Haag. De routebeschrijving met toelichting is te downloaden op:

www.diaconieden Haag.nl. Die wandeling brengt je langs bijzondere Haagse plekken op het gebied van armenzorg, zoals de laatste diaconale bakkerij van Nederland (in 1961 gesloten) en de locatie van de voormalige idiotenschool, of officieel het ‘geneeskundig gesticht voor minderjarige idioten’. Deze mensen noemen we nu verstandelijk beperkt. De benaming voor deze groepen is met de voorzieningen mee ontwikkeld.

Zegwaarder Doris Remmerswaal bij zijn opname in Veenhuizen in 1899 (www.alledrenten.nl).

Uitzichtloos

In de 19e en begin 20e eeuw werd behoorlijk minachtend gedaan over bedelaars, landlopers en de ambulante handelaren. Uiteraard zullen er oplichters tussen hebben gezeten, maar vaak waren dit types die verloren waren in de maatschappij. En verloren in zichzelf. Eén van de bedelaars was bijvoorbeeld een jongen uit Nootdorp die in 1886 wekelijks kwam bedelen in Zoetermeer en Zegwaart. De jongen werd hier plotseling door een ‘zenuwaanval’ getroffen.

Aangezien niemand genegen was om hem in huis te nemen, werd hij naar het wachthuisje gebracht waar hij tot de volgende morgen werd verpleegd. Het wachthuisje was de in 1788 gebouwde plaatselijke gevangenis en het brandspuithuis. De jongen werd de dag erna weer vrijgelaten. Om 6 uur 's ochtends keerde hij te voet weer naar Nootdorp terug. Wellicht leed de jongen gewoon aan epilepsie. Ook een 80-jarige bedelaar uit Delft was op 15 april 1904 lopend uit Delft naar Zegwaard gekomen en werd dermate 'ongesteld' dat hij niet meer verder kon lopen. Dit is ook niet heel erg raar. Weliswaar was het tot ver in de 20e eeuw vanzelfsprekend om te lopen. Om van hier naar Delft of Leiden te lopen draaiden weinigen hun hand om, maar de afstand van Delft naar Zegwaard was toch zo'n 12 kilometer. Daar deed men te voet al gauw zo'n 2,5 uur over en dat is best een forse tippel voor een 80-jarige. Daarnaast was het op 15 april 1904 (in De Bilt) ook nog eens bijna 26 graden. Op advies van de Zegwaardse geneesheer Vriesman werd de bedelaar per rijtuig naar Delft teruggebracht. In 1910 raakte aan de Voorweg een bedelaar te water. Vraag niet hoe. Eenmaal in het water, deed de man geen enkele moeite om eruit te komen. Voorbijgangers haalden hem op de kant en brachten hem naar een koestal bij landbouwer Noordam. Zonder dat hulp van de Zoetermeerse huisarts Facée Schaeffer nodig was kon de bedelaar zijn weg hervatten. Landlopers, bedelaars, 'koopmannen' of hoe ze ook genoemd werden, het waren vaak gewoon mensen voor wie men destijds geen oplossing wist. Het beste wat ze in die 19e en begin 20e eeuw konden bedenken was om ze te weren of op te sluiten in een inrichting en ze tot werk te dwingen.

Een nieuwe eeuw, nieuwe normen

Moraal van het hele verhaal is dat de armenzorg in de 19e eeuw achtergesteld was en versnipperd was over kerken, gemeenten en particuliere instanties. En vooral: lokaal. De liberale (!) minister Thorbecke had in 1851 nog geprobeerd om de armenzorg een taak van de landelijke overheid te maken. Maar het verzet van de kerken tegen de uitvoering van de wet werkte en in de politiek zegevierde het liberalisme nog lang over het socialisme. In 1854 werd wel de Armenwet aangenomen. Hulpbehoevenden die niet tot een kerkelijke gezindte behoorden hadden in geval van 'volstrekke onvermijdelijkheid' recht op bedeling van de gemeente. Pas aan het einde van de 19e eeuw werd de gedachte dat de Staat verantwoordelijk is voor de armoedeproblematiek meer algemeen aanvaard. Die aanvaarding zorgde er in de loop van de 20e eeuw langzaam maar zeker voor dat er sociale vangnetten kwamen, anders dan door collecteren of fondswerving via een loterij. De sociale zekerheid in Nederland zoals we die nu kennen kreeg langzaam maar zeker vorm. De rafelranden in de samenleving werden steeds vaker vervangen door een keurig gestikte naad. Maar het ge-

Nachtwaker Piet Lamens mocht wel nieuwjaarswensen uitdelen. Deze (detail) bracht hij in 1896 in Zegwaart rond

beurde allemaal wel heel erg langzaam. Zo werd de Armenwet uit 1854 pas in 1965 vervangen door de meer moderne Algemene Bijstandswet. Het begon allemaal met de eerste sociale verzekeringswet in Nederland, de Ongevallenwet van 1901. Bij een bedrijfsongeval kregen werknemers in 'gevaarlijke bedrijven' maximaal 70% van hun dagloon. De uitvoering van de wet vond plaats via een plaatselijke commissie. De eerste voorzitter van die commissie in Zoetermeer en Zegwaart was notaris Hendrik van Hamersvelt. Lokaal ontstonden initiatieven voor vangnetten bij ziekte. Zo ook in Zoetermeer en Zegwaart. Daar werd in 1903 de vereniging "Onderling Hulpbetoon" opgericht, later gewoon "Hulpbetoon" genoemd. Die vereniging keerde f 5,- per week gedurende maximaal 20 weken uit aan zieke werklieden die lid waren van de vereniging. Het eerste bestuur van de vereniging bestond uit de landbouwer en wethouder Jacob Scheer, winkelier Isaac Heemskerk en landbouwknecht Dirk Burgstad. De commissie van toezicht bestond uit gemeenteontvanger Jan Tanis en los werkman Petrus (Piet) de Jong. Het zou zomaar de eerste plaatselijke vereniging kunnen zijn waar arbeiders in het bestuur zaten. In 1913 werd de landelijke Ziektewet aangenomen, al duurde het nog tot 1930 voordat deze in werking trad. Tot die tijd kon nog alleen een beroep worden gedaan op plaatselijke verenigingen, zoals "Hulpbetoon" in Zoetermeer en Zegwaart. Voor werklozen trad in 1917 het Werkloosheidsbesluit in werking. De werklozen kregen een

uitkering uit een gemeentelijke werkloosheidskas. Dit werd in 1949 in een wet omgezet, de Werkloosheidswet. Door de opkomst van de vakbonden kennen we sinds 1927 cao's in Nederland, die zorgen voor stabiele basissalarissen, al duurde het tot 1968 eer het minimumloon per wet was geregeld. De sociale zekerheidswetten hadden veel leed in het verleden kunnen besparen. Op grond van de Ongevallenwet en de opvolgers had Christian Baxmeier in 1862 mogelijk een arbeidsongeschiktheidsuitkering kunnen krijgen. De Werkloosheidswet had er in 1892 en 1893 voor kunnen zorgen dat het voor Arie (Pieter) Brinkers en Huibert van Venrooij niet rampzalig was afgelopen. De Wet op het minimumloon en de cao's hadden de vele bedelaars die Zoetermeer en Zegwaart aandeden kunnen verzekeren van een bestaansminimum. De Bijstandswet had er voor kunnen zorgen dat Doris Remmerswaal, Jan Pronk en het 'poortenpiesertje' geen zwervend bestaan hoefden te leiden. De voorganger van de huidige Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ), de Wet op de medische hulpmiddelen van 1970, had een uitkomst geweest voor Willem Nieuwenhuizen, de 19-jarige "lam behoeftig jongeling" in 1869. En tot slot, op grond van de Algemene Arbeidsongeschiktheidswet (1975), die in 1998 is vervangen door de Wajong, had Willem een uitkering voor jonggehandicapten ontvangen. Hierdoor had hij inkomen gehad en hoefde hij niet "een weinig werk" bij kleermaker Tomson te verrichten. Tja, die sociale zekerheid is toch zo gek nog niet.

Bronnen:

www.delpher.nl (digitale Nederlandse kranten en tijdschriften)

<http://leiden.courant.nu> (digitale Leidse kranten)

M.J.B. Schouten en M. van Tielhof, Verenigingen voor armenzorg en armoedepreventie in de negentiende eeuw (www.historici.nl/Onderzoek/Projecten/Armenzorgverenigingen)

Eveline Doelman, Gelukkig nieuwjaar, 2010

Kees van der Wiel, Delftse textiel in de negentiende eeuw. De dilemma's van een commerciële armenzorg, in *Textielhistorische Bijdragen* 32, 1992.

Jan Schouten, Gouda door de eeuwen heen, 1977

Peter Otgaar, 'Wie niet werkt...' Het stedelijk werkhuis of spinschool te Leiden (1796-1809) ter wering van bedelarij, in *Jaarboek Dirk van Eck*, 2013

Annemarie Cottar, Kooplui, kermisklanten en andere woonwagengewoners, 1996

G. P. M. Pot, Arm Leiden, levensstandaard, bedeling en bedeeden 1750-1854, 1993

www.hetpauperparadijs.nl

www.suzannajansen.nl

www.iisg.nl (internationaal instituut voor sociale geschiedenis)

Marjolein Overmeer, Oneerlijke armen, NEMO Kennislink 2012 (www.kennislink.nl)

www.diaconiedenhaag.nl/wp-content/uploads/2016/05/Diaconiewandeling.pdf

Van de voorzitter

Het is hoogzomer als ik dit schrijf. Veel Zoetermeeders zijn naar hun vakantie-adres. Het is stiller in onze stad. En toch zijn we in ons “Nieuwe Huys” druk bezig.

Zo hebben we een tentoonstelling ingericht over de Meerpolder 400 jaar. In museum Swaensteyn in Voorburg is de expositie samengesteld en het HGOS mocht die materialen om niet overnemen. Nu heeft Zoetermeer de gelegenheid om kennis te nemen van de historie omtrent het Zoetermeerse Meer en de Meerpolder. Kom langs op woensdag- of zaterdagmiddag.

We bereiden ons voor op de Open Monumentendag op zaterdag 9 september. Het thema is “Boeren, burgers en buitenlui” en dat past wonderwel bij onze activiteiten.

Omdat het HGOS eigenaar is van ons verenigingsgebouw zijn we automatisch lid van de BIZ vastgoedeigenaren. BIZ betekent Bedrijven Investerings Zone. De gemeente int de verplichte bijdrage aan deze club en samen ontwikkelen de eigenaren plannen om de Dorpsstraat aantrekkelijker te maken voor de bevolking van Zoetermeer. Denk daarbij aan verlichting, planten, reclame-uitingen en versieringen.

De ondernemers van de Dorpsstraat zijn bezig met het oprichten van een 2e BIZ. Deze BIZ richt zich vooral op de aantrekkingskracht van de Dorpsstraat op het gebied van evenementen. Het jaar 2018 krijgt nu al de nodige aandacht. Tijdens onze ledenvergadering in het najaar komen we hier op terug.

Natuurlijk doet het HGOS ook mee met de evenementen Boerendag, Kaarsjesavond, e.d. We komen bijna vrijwilligers tekort om alle activiteiten te bemensen. Bedenk, u kunt ook meedoen!

We volgen met grote interesse de renovatie van het stadhuis. De ontwikkelingen bij het Stadsmuseum betekenen misschien ook iets voor het HGOS. In hoeverre het historisch erfgoed in het nieuwe concept van het Stadsmuseum een plekje krijgt, vinden wij van groot belang. Op enige afstand en met respect voor het Stadsmuseum zoeken we het overleg over dat onderwerp.

De CHE (commissie historisch erfgoed) volgt actief de diverse bouwactiviteiten binnen het Zoetermeerse. De commissie beijvert zich ook voor het plaatsen

van informatieborden in onze gemeente. De laatste is geplaatst aan de Voorweg bij de oprijlaan van Hofstede Meerzicht. Er zijn plannen om in de herfst nog een bord te plaatsen over de Broekweg.

We ontvangen in ons nieuwe pand veel meer historisch materiaal dan vroeger. Daar zijn we dankbaar voor. We inventariseren dat en nemen dat op in onze collectie. Van de hoofdontwerper van de Floriade, de heer M. de Ruijter, kregen we het archief uit circa 1992 aangeboden. We hebben contact gelegd met het Gemeentearchief en die zijn blij met dat unieke Floriade-archief. Zo blijft dat stukje erfgoed ook weer behouden.

Al onze vrijwilligers zijn druk doende, zelfs in de zomer. Wij vinden dat waardevol en wij hopen u ook. Maak uw buurman of buurvrouw ook lid en kom eens langs in de Dorpsstraat 132. De koffie staat klaar!

Bert van Eken

Agenda Algemene Ledenvergadering op woensdag 27 september 2017

Locatie: 't Centrum, Frans Halsstraat te Zoetermeer

Aanvang: 20.00 uur. Zaal open: 19.30 uur

1. Opening.
2. Vaststellen agenda.
3. Ingekomen stukken en mededelingen.
4. Uitreiking Drs. Jan van der Spekprijs.
5. Verslag van de ledenvergadering gehouden op 12 april 2017.
Het verslag treft u hierbij aan.
6. Activiteiten in 't Nieuwe Huys.
7. Bestuur.
Aftredend en herkiesbaar zijn: Mevr. P.I. Slootweg-Hoogeveen (namens de werkgroep Activiteiten), de heer C.A.M. Klein (namens de werkgroep Genealogie), en de heer N. Nieuwenhuijsen (namens de Filmwerkgroep).
8. Financiën.
Vaststellen herziene begroting 2017. Zie voor de toelichting: hiernaast.
9. Wat verder ter tafel komt en rondvraag.
10. Sluiting.

PAUZE

Na de pauze zal de Filmwerkgroep de film: Restauratie van de toren van de Oude Kerk in 2017 vertonen. Bij voldoende tijd zal ook de film: de grote verenigingsvuldiging van Piet Ruyvenkamp uit 1973 worden vertoond.

Herziene begroting 2017

De oorspronkelijke begroting 2017 is in april 2016 door de Ledenvergadering vastgesteld. Op dat moment was de aanschaf van het nieuwe pand nog niet zeker.

Op 1 juli 2016 is het pand Dorpsstraat 132 eigendom van HGOS geworden. Dit eigendom betekende ook een wijziging in de oorspronkelijk begrote bedragen. Deze herziening is formeel niet door de Ledenvergadering vastgesteld. Tijdens de Ledenvergadering in april 2017 kon bij afwezigheid van de penningmeester geen goede toelichting op de verschillen worden gegeven, er is afgesproken de toelichting op deze wijze te verstrekken.

De oorspronkelijke en de herziene begroting 2017 zijn geplaatst op de website. De grootste verschillen zitten in de posten welke te maken hebben met huisvesting en onderhoud van het pand. Een toelichting zal worden gegeven tijdens de Ledenvergadering van 27 september 2017.

Verslag Algemene Ledenvergadering 12 april 2017

Volgens de presentielijst zijn 44 personen aanwezig in 't Centrum aan de Frans Halsstraat (39 leden en 5 bestuursleden).

1. Opening

De voorzitter opent rond 20.00 uur de vergadering en heet iedereen welkom.

2. Vaststellen agenda

Aan de agenda wordt toegevoegd als punt 4b: Erelidmaatschap Botine Koopmans.

3. Mededelingen en ingekomen stukken

Vanaf 15 april zal 't Nieuwe Huys ook iedere zaterdagmiddag open zijn van 12.00 tot 16.00 uur.

4a. Verslag Algemene Ledenvergadering 12 oktober 2016

Dit verslag wordt ongewijzigd goedgekeurd en vastgesteld.

4b. Erelidmaatschap Botine Koopmans

Mevrouw Botine Koopmans heeft als ambtenaar Monumentenzorg in dienst

van de Gemeente Zoetermeer meer dan 30 jaar nauw samengewerkt met het HGOS en zich ingezet voor het Zoetermeers erfgoed. Botine heeft o.a. ook gezorgd voor subsidies om boeken uit te kunnen geven en geld voor de Archeologische Werkgroep. Daarnaast is zij verantwoordelijk geweest voor de erfgoedborden die overal in Zoetermeer te zien zijn.

In verband met de pensionering van Botine Koopmans heeft het bestuur besloten om haar voor te dragen voor het erelidmaatschap van de vereniging. De voorzitter verontschuldigt zich voor het feit, dat de Algemene Ledenvergadering door de tijdsdruk niet vooraf is geraadpleegd. Hij vraagt alsnog aan de leden of zij akkoord gaan met de benoeming van Botine tot erelid van het HGOS. De leden gaan unaniem akkoord met deze benoeming.

5. Jaarverslag HGOS 2016

De voorzitter benadrukt dat het een gedenkwaardig jaar is geweest, waarin veel werk is verzet. Het verslag wordt goedgekeurd en vastgesteld.

6. Jaarrekening en verantwoording HGOS 2016 en verslag kascommissie

Bij de jaarrekening benadrukt de voorzitter dat het erg bijzonder is dat het HGOS, met alle uitgaven voor de nieuwe huisvesting in dat jaar gedaan, slechts een negatief saldo van € 1100,- heeft. De jaarrekening staat ook op de website, maar was volgens sommige aanwezigen slecht te vinden.

Kascommissie: De heer Ton Vermeulen meldt dat de boekhouding volledig in orde is. De grootboekposten waren overzichtelijk en duidelijk opgesteld. Er was opvallend veel sponsorgeld ontvangen. Voorgesteld wordt om de penningmeester en het bestuur decharge te verlenen voor de boekhouding en de jaarrekening over 2016. Aldus wordt unaniem besloten. Wegens ziekte van lid van de kascommissie Erris Oskam, zal het verslag later van twee handtekeningen worden voorzien en in de volgende ledenvergadering nogmaals worden getoond.

7. Jaarplan HGOS 2018

Gevraagd wordt waarom de bijgestelde begroting in het jaarplan 2017 afwijkt van de oorspronkelijke begroting. De begroting is destijds bijgesteld i.v.m. de aankoop van het pand in de Dorpsstraat. Wegens ziekte van de penningmeester kan hier geen adequaat antwoord op gegeven worden. Aan de penningmeester zal gevraagd worden dit toe te lichten in het volgende nummer van het verenigingsblad.

De voorzitter benadrukt nog eens de consequenties van de opening van het nieuwe pand: betere bereikbaarheid, meer aanloop. Door uitbreiding van de openingsuren zijn er meer vrijwilligers nodig. Ook moeten bezoekersstatistieken goed worden bijgehouden.

Verder zijn er vragen over contacten met andere historische verenigingen in de regio. In 2014 is de laatste bijeenkomst geweest om kennis uit te wisselen. Voor 2017 zal worden getracht een bijeenkomst in 't Nieuwe Huys te organiseren. Er worden verenigingsbladen uitgewisseld en er is samenwerking met de website Rijnland Geschiedenis waar meer dan alleen lokaal nieuws te vinden is. Het jaarplan wordt vastgesteld.

8. Begroting HGOS 2018

Gevraagd wordt of de subsidie van de gemeente constant is. Dat is nooit 100% zeker. De subsidie is uitsluitend bestemd voor verenigingswerk en mag niet gekoppeld worden aan huisvestingskosten. De gemeente wil ook graag een meerjarenbegroting, die dan weer is onderverdeeld in huisvestingskosten en verenigingswerk. De subsidie daalt de laatste jaren jaarlijks met circa 2%. Het bestuur heeft verder het plan om € 5000,- extra subsidie bij de gemeente aan te vragen om jaarlijks een extra aflossing te kunnen doen. Omdat de gemeente garant staat voor het pand, is het ook in het belang van de gemeente het pand zo snel mogelijk afgelost te hebben. De begroting wordt vastgesteld.

9. Verkiezing lid kascommissie

De heer Ton Vermeulen heeft twee jaar in de kascommissie gezeten en treedt af. De heer Ijsbrand Feeke stelt zich beschikbaar en wordt benoemd.

10. Bestuur HGOS

De heer Jan de Rooter is aftredend en herkiesbaar voor een volgende periode. Hij wordt unaniem herkozen en benoemd.

11. Rondvraag

Niemand maakt gebruik van de rondvraag.

12. Sluiting

De voorzitter sluit de vergadering met dankzegging aan de aanwezige leden voor aanwezigheid en inbreng. De voorzitter vermeldt tot slot dat 't Nieuwe Huys extra open zal zijn op Koningsdag 27 april en vermoedelijk ook op Bevrijdingsdag 5 mei. Vanuit de zaal melden zich twee vrijwilligers die willen helpen met de bemensing op die dagen.

Na een korte pauze wordt een tweeluik vertoond over de Dorpsstraat.

Nieuwe leden

Dhr. M.H. van der Poel, Zoetermeer
Dhr. B.S. Eilander, Zoetermeer
Dhr. P.C. van der Elst, Zoetermeer
Mw. M.J.M. Pieters-Moers, Zoetermeer
Mw. M. van der Velden, Zoetermeer
Mw. M.J.H. Veldhuijzen, Den Haag
Dhr. R. Waardenburg, Zweden

Aanmelden als lid kan via onze website www.oudsoetermeer.nl of per post via Dorpsstraat 132, 2712 AN Zoetermeer. Vermeld uw naam, adres, geboortedatum, m/v, (eventueel) email-adres en of u zich opgeeft als lid, jeugdlid (tot 18 jaar) of gezinslid (tweede op hetzelfde adres).

Wij willen u graag ook via email op de hoogte houden van interessant nieuws betreffende Oud Soetermeer. Indien u dit wilt kunt u uw email-adres doorgeven (indien nog niet eerder gedaan) aan Ledenadministratie@oudsoetermeer.nl. Graag met vermelding van uw naam en woonadres.

Activiteiten en evenementen

Voor alle activiteiten kunt u zich opgeven bij mevrouw F. Brandhorst, telefoon 079-351 70 47, of via activiteitencommissie@oudsoetermeer.nl. De activiteiten treft u ook aan op www.oudsoetermeer.nl

Zaterdag 9 september 2017

Open Monumentendag met als thema 'Boeren, burgers en buitenlui'. Zie ook : www.openmonumentendag.nl

Zaterdag 16 zaterdag of 23 september 2017

Bustocht naar Muiden en varen naar Pampus.

De kosten bedragen Euro 37.50 en met de museumjaarkaart Euro 28.50.

Vertrek Zoetermeer: 8.30 uur / onderweg koffie met gebak / rondrit door Het Gooi / eigen tijd in Muiden / vaartijd 45 minuten / eigen lunchtijd / rondleiding Pampus / vertrek Pampus 16.00 uur / aankomst Zoetermeer 18.00 uur.

Reserveren noodzakelijk. Betaling, t.n.v. het HGOS, op rekening nr. NL21ABNA0421255080, onder vermelding: "Pampus".

Zaterdag 30 september 2017
Festival Historisch Zoetermeer rond de Markt

Maandag 16 oktober 2017
Film/lezingavond over groene energie en gas, met de film: 'Van Gas naar Gras'
over de Zoetermeerse Petroleumgasfabriek, die 100 jaar geleden is gesticht.
Locatie: 't Centrum, Frans Halsstraat 1, Aanvang 20.00 uur.
Kosten: Euro 5.-, voor leden Euro 3.-, reserveren is noodzakelijk.

Filmwerkgroep Historisch Genootschap

Dat het HGOS een actieve filmwerkgroep heeft blijkt vooral op de filmavonden die een paar keer per jaar worden georganiseerd. Oude en nieuwe films worden vertoond, soms in combinatie met een lezing. Maar de Filmwerkgroep is het hele jaar actief.

Zo verzamelen we oude films, die soms jarenlang op zolders in een doos hebben gelegen! En vanuit de gedachte dat 'Vandaag morgen geschiedenis is' maken de leden van de filmgroep ook zelf nieuwe films. In de hoop en verwachting dat toekomstige generaties, net als wijzelf nú, zullen zeggen: Wat goed dat ze dat destijds hebben vastgelegd op film!

Op dit moment wordt er gewerkt aan films over 'Zoetermeers Groen', 'De sloop van de flats in Palenstein', 'Restauratie Oude Kerk(toren)', 'Renovatie RK-Begraafplaats' en 'Onze Jaren-60 in Zoetermeer'.

In ons nieuwe onderkomen, 't Nieuwe Huys, Dorpsstraat 132, kunnen vanaf nu ook films worden vertoond. De vereniging heeft een presentatieset gekocht waarmee films in hoge kwaliteit kunnen worden vertoond. Een grote televisie, een mediaspeler en voor presentaties buiten de deur: een nieuwe beamer en een geluidsinstallatie. We zijn op de toekomst voorbereid!

Oproep: De Filmwerkgroep is altijd op zoek naar vooral oude, maar ook nieuwe films, die een link hebben met Zoetermeer. Als u ons daarbij kunt helpen...Graag! Als u graag zelf filmt en/of wilt meehelpen met het maken van nieuwe films....Meldt u aan!

Maandagavond, woensdag- en zaterdagmiddag is 't Nieuwe Huys open, maar mailen kan ook: info@oudsoetermeer.nl

Terwijl Niek Nieuwenhuijsen filmde, fotografeerde Aat Hoogland het opnieuw aanbrengen van de wijzerplaten van de Oude Kerk.

Kom langs op Dorpsstraat 132. We staan elke

maandagavond
woensdagmiddag
zaterdagmiddag

voor u klaar

HENNEKEN BV **Professionele verhuizers van huis uit.**

- Particuliere verhuizingen
- Kantoor- en bedrijfsverhuizingen
- Nationale- en internationale verhuizingen
- Verhuiswinkel
- Verwarmde en beveiligde inboedel-/archiefofslag

Goudstraat 51
2718 RD Zoetermeer
Telefoon: +31 (0)79-361 13 68
E-mail: info@henneken.nl
Internet: www.henneken.nl

 **ERKENDE
VERHUIZERS**

Van Veen
Schoenen

Dorpsstraat 83 - 2712 AE Zoetermeer - Telefoon (079) 316 31 65
www.vanveenschoenen.nl - vanveenschoenen@gmail.com

*Bij **FOTO LINTHOUT** gaan uw herinneringen niet verloren!*

- * voor het opnieuw afdrukken en retoucheren van foto's
- * super 8 films en videobanden overzetten naar DVD
- * dia's en negatieven afdrukken of digitaliseren

FOTO LINTHOUT
al 63 jaar dé vakfotograaf!

Dorpsstraat 68 www.fotolinhout.nl
 Zoetermeer info@fotolinhout.nl
 (079) 316 3084

Overtuig uw relaties met professioneel beeld: zakelijk portret, werkproces, natuur, producten en vastgoed. Eigen luchtfotografie-vergunning.

energie in beeld
ardito

Meer weten? Kijk op www.ardito.nl
Ardito Fotografie - 079-3436003
info@ardito.nl

vers, vriendelijk, vakkundig

't Kaashuys

Miereakker 20
Reeuwijk
0182-300797
Dorpsstraat 103
Zoetermeer
079-3167616

Weydeland Kaas, buitenlandse kazen,
verse noten, olijven en tapenades, mooie wijnen
diverse specialiteiten

Met de Seghbloem naar het Stadstheater

Piet Drapers

Nu Zoetermeer, na Den Haag en Rotterdam, de derde stad van Zuid-Holland is vinden de inwoners het de normaalste zaak van de wereld dat er een theater en een bioscoop is. Men kan gedurende het hele jaar kiezen uit voorstellingen en uitvoeringen door professionele toneelgezelschappen en orkesten. Bekende cabaretiers, zangers en zangeressen trekken volle zalen. Dagelijks kan je naar verschillende filmvoorstellingen. Dat is wel eens anders geweest.

Verenigingen

In de periode dat Zoetermeer nog een dorp was, konden de inwoners genieten van toneel en muziek, gespeeld door eigen inwoners. In 1928 vierde de RK toneelclub Excelsior al haar dertigjarig bestaan. Muziekvereniging Harpe Davids begon in 1957 met muziek maken en uitvoeringen geven en toneelspelers van de Volks Onderwijs Club Voor Openbaar Onderwijs (VOCVOS) voerden samen met die van 'RK vereniging Nieuw Leven' het toneelstuk 'de Spooktrein' op rond 1950 voor de militairen die terugkeerden uit Nederlands-Indië.

De verenigingen waren veelal gelieerd aan een 'geestelijke stroming' en toneelspelen was soms een bijproduct van het verenigingsleven. Zo werd er toneel gespeeld door de leden van de RK Naaikrans, door leden van de Katholieke Arbeiders Bond en door de muzikanten van het in 1901 opgerichte Kunst en Vriendschap.

's Avonds een bioscoopje pikken was er nog niet bij. Voor 1940 werd er wel eens een film vertoond in het gymnastiekgebouw aan de Dorpsstraat 135 en na 1952 werd er veelal op zaterdag een film gedraaid in De Meerbloem. Over het niveau van de films werd nogal verschillend gedacht door de Zoetermeerders. In de loop der jaren waren er verschillende locaties waar films werden vertoond, toneel werd gespeeld of muziek werd gemaakt: café De Jonge Prins in de Dorpsstraat, het voormalige spaarbankgebouw 't Trefpunt, 't Centrum en café Ons Genoegen. De caféhouder van de laatste locatie was Toon van Fraassen en hij liet achter het café een zaal bouwen waar meer dan 300 mensen een plekje konden vinden. De opening van 'De Meerbloem' vond in 1952 plaats.

Culturele Kring Zoetermeer

Enige tijd geleden kwam het Historisch Genootschap in het bezit van een groot deel van het archief uit de periode 1963 – 1992 van de Stichting ‘Culturele Kring Zoetermeer De Seghbloem’. Uit die stukken blijkt dat rond 1959 de heren Van Meurs en Steine ‘het plan kregen iets te doen voor de dorpsbewoners. Als foto- en filmamateurs was het duidelijk in welke richting de belangstelling uitging’. Zij richtten de Culturele Filmkring Zoetermeer op.

Het eerste verslag in het archief van de Culturele Kring Zoetermeer is van 7 augustus 1963. Daar blijkt uit dat de filmkring na 1959 ook andere activiteiten heeft ontplooid. Vermeld wordt dat de voorzitter, de heer Baxmeier, een uiteenzetting geeft van de wetenswaardigheden van de Kring: ‘De heren Van Meurs en Steine zijn destijds het werk gestart met de Filmkring. Er werden films vertoond van goed gehalte; de belangstelling was niet groot, maar er kwam een prettig welwillend publiek. Daarna is men het arbeidsveld gaan uitbreiden en veranderde men dienovereenkomstig de naam in de Culturele Kring. Voor het seizoen (waarschijnlijk 1962/1963) was een programma gemaakt met 7 culturele avonden. Het plotseling dreigende faillissement van de Meerbloem deed het bestuur besluiten het programma niet te doen uitvoeren. Het lijkt gewenst de zaak nu opnieuw te gaan opzetten’.

Toneelvoorstelling door de Rooms Katholieke naaikrans in de jaren (19)40

Voor de bijeenkomst op 7 augustus was ook de voorzitter van de Stichting Culturele en Sociale Belangen Pijnacker uitgenodigd 'om een beeld te geven van de opzet van dit werk in Pijnacker'. Hij adviseerde een stichting in het leven te roepen, deelde mee dat 'er een aanloopperiode van vijf jaar nodig zou zijn, waarin men moet bewijzen wat men kan en waarin de zaak niet rendabel zal zijn waarvoor dus een overbruggingsfinanciering nodig is. De gemeente Pijnacker geeft een subsidie en er worden geen films in het programma opgenomen'. De Zoetermeerse bestuursleden laten weten 'grote waarde te hechten aan het filmprogramma en dat is ook eigenlijk gemakkelijk te organiseren'. In de vergadering van 23 augustus 1963 werd besloten van De Culturele Kring Zoetermeer een stichting te maken.

Wellicht heeft de heer Van Meurs wat moeite gehad met het wegvallen van het woord 'film' in de naam, want in de brieven die hij schreef aan filmverhuurkantoren in 1963 ondertekende hij met 'Culturele Kring Zoetermeer afdeling Film'. In de zomer van 1964 overleed de heer Van Meurs en op 21 september bestelde de secretaresse dan ook zeven films bij Miedema's bioscoop en exploitatiemaatschappij namens de Culturele Kring Zoetermeer.

In 1949 voerden de toneelverenigingen VOCVOS en Nieuw Leven bij terugkeer van militairen uit Nederlands-Indië 'De Spooktrein' op

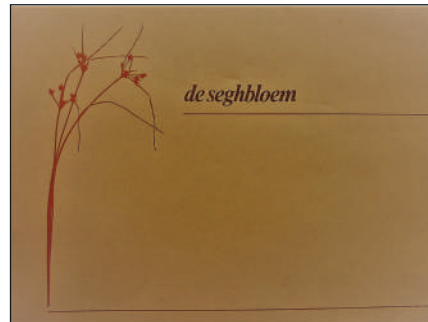

De Seghbloem

Natuurlijk hebben we gesproken met mevrouw Bosch die vanaf 1965 secretaresse en bestuurslid van de Culturele Kring is geweest en het archief ervan aan Oud Soetermeer gaf.

Zij weet nagenoeg exact wanneer de stichting de naam 'De Seghbloem' heeft gekregen en waarom: 'Ik vond een bloemennaam wel passen bij onze vereniging. Voorzitter Janse bedacht de naam. In het verleden waren er twee rederijderskamers in Zoetermeer/Zegwaard. De zaal van Toon van Fraassen had de naam van de rederijderskamer 'De Meerbloem' en zo kregen wij de naam van de andere rederijderskamer "De Seghbloem". Bij de opening van het seizoen 1967/1968 op 26 september 1967 door burgemeester Van Tuyl van Serooskerken maakte voorzitter Janse de naam bekend'. Ter adstructie heeft zij een artikel uit de Haagsche Courant. Daarin niet alleen het nieuws over de naam, maar ook de aankondiging van de tentoonstelling 'In brons bestendig' in de voormalige lagere school in de Dorpsstraat.

Het programmaboekje van 1967/1968 draagt de naam 'De Seghbloem' nog niet, maar het daaropvolgende jaar wordt vermeld dat het een programma betreft van de Stichting Culturele Kring Zoetermeer "De Seghbloem".

Logo van De Seghbloem

Programma 1963/1964

Het bestuur laat er geen gras over groeien en stelt voor het seizoen 1963/1964 een programma samen met negen films en vijf andere activiteiten. De dreiging van het faillissement van de Meerbloem was kennelijk verdwenen, want, 'met verwijzing naar het gesprek met de heer Baxmeier stuurt de secretaresse op 17 september 1963 een brief waarin zij voor alle voorstellingen de filmzaal in De Meerbloem reserveert. Na een filmavond op 11 oktober, bijt het poppentheater 'Guido van Deth op maandag 14 oktober het spits af. Het honorarium is f 150,- en f 25,- vervoerskosten. Op vrijdag 8 november komt het Wageningse studentencabaret 'BAM' naar Zoetermeer voor f 400,- en een maaltijd voor 13 personen of f 75,-. Op 13 december voert de toneelvereniging A.D.O. en D.V.S uit Den Haag het blijspel 'Kant noch wal' op voor f 275,-. 17 januari 1964 was gereserveerd voor een reisverslag door de destijds zeer bekende verslaggever Wim Dussel (1920-2004). Voor f 200,- deed hij de voorstelling 'Dagboek van een wereldreis'. Bij het verhaal hoorde een 16 mm kleurengeluidsfilm van 65 minuten en 30 grootformaat dia's.

De bouw in 1952 van een bioscoopzaal achter De Meerbloem, Dorpsstraat 121

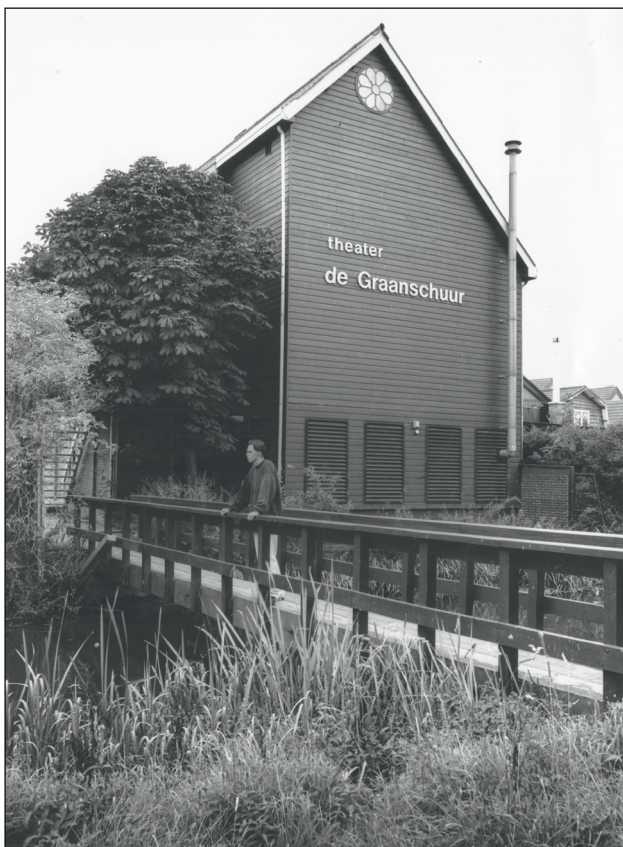
Voor 28 januari stond er een toneelvoorstelling op het programma. Het vinden van een gezelschap stuitte kennelijk op problemen, want in het verslag van de bestuursvergadering van 27 december 1963 staat: ‘De heer Janse deelt mede dat hij een oplossing gevonden heeft voor de nog openstaande, aangekondigde toneelavond. Hij biedt namelijk de Culturele Kring aan mee te werken aan de toneelavond die de Hollandse Maatschappij van Landbouw organiseert voor haar leden. De avond wordt verzorgd door het gezelschap van Tetman de Vries en de titel van het blijspel luidt: Eigen Paard is goud waard. Het bestuur is de heer Janse zeer erkentelijk en afgesproken wordt een vergoeding te geven voor de leden van de Culturele Kring die de avond bijwonen’. Leden van de Culturele Kring hebben zeker de avond met Tetman de Vries bezocht en in het archief zit een pagina uit waarschijnlijk het programma met een foto van Tetman en een tekst op rijm waarin hij “Jan Publiek” veel genoegten wenst.

Financiën

In de vergadering van 28 april 1964 maakt voorzitter Baxmeier er melding van dat het winterprogramma nu geheel is afgewerkt en dat er een financieel tekort is van f 580,70. Hij zal dit bedrag voorschieten, 'maar getracht zal worden dit tekort gedeeltelijk van de gemeente terug te vorderen door een aanvraag voor een aanvullende subsidie. Aangezien de ontvangen subsidie van f 500,- bijna geheel wegviel tegen de te betalen gemakbelasting van f 450,-'.

Over de periode oktober 1963 tot juni 1966 is in het archief een tabellarisch kasboek te vinden. Dat zal de gehele financiële administratie wel omvatten en waarschijnlijk werd alles contant geïncasseerd en betaald, of wellicht via een privébankrekening van een bestuurslid. Naast Baxmeier schiet ook Janse kenmerkend bedragen voor, want volgens het kasboek krijgt Baxmeier in september 1964 al f 250,- terug en op 26 mei 1965 f 385,-. Op die datum wordt aan Janse ook f 200,- terugbetaald.

De betalingen in verband met de voorstellingen zijn op de data van de voorstelling terug te vinden. Het blijkt dat de poppenspeler Guido van Deth f 325,- in plaats van f 150,- heeft ontvangen, maar daar heeft hij dan drie voorstellingen voor gegeven. Bij de voorstelling van de Hollandse Maatschappij van Landbouw waren dertig bezoekers van de Culturele Kring aanwezig, waarvoor f 54,- werd betaald.

De achterzijde van Theater De Graanschuur met de door de brandweer aanbevolen brug

De zaal met het toneel in de Graanschuur, 1977 (foto Kees van der Burg)

In 1966 werd er een bankrekening geopend. Mevrouw Bosch herinnerde zich niet meer precies het jaar, maar dat het een rekening bij de Algemene Bank Nederland was vindt zij logisch: 'de directeur van de bank, de heer Rademaker, was lid van het bestuur van de stichting' en hij liet op 30 september 1966 weten 'Wij hebben het genoeg u hierbij te bevestigen dat wij te uwen name een rekening courant in onze boeken hebben geopend'. Dat is ook de opmaat om te proberen het Zoetermeerse bedrijfsleven te interesseren voor de culturele activiteiten. Brinkers en Nutricia lieten per brief in november 1967 weten f 100,- resp. f 50,- over te zullen maken op de bankrekening van de Culturele Kring bij

de ABN. Op een lijstje staan nog meer (oud) Zoetermeerse bedrijven, waaronder Hardglas en Hopman. In 1967 werd f 450,- aan donaties van bedrijven ontvangen en van het Anjerfonds kreeg men f 455,-. In die periode ging men ook actief over tot het werven van donateurs, die f 10,- betaalden. In 1966 kreeg een nieuwe donateur een afdruk van een gravure van Oud Zoetermeer en in 1967 van Oud Zegwaard.

Op naar de Graanschuur

Eind jaren zestig is het aantal voorstellingen nog beperkt. Het programma 1969 – 1970 vermeldt acht films en enkele optredens, maar dat is dan wel een optreden van het cabaret Pepijn van Paul van Vliet, een voorstelling van de Nieuwe Komedie en een optreden van het Residentieorkest met dirigent Willem van Otterloo. Ook had men zich op andere activiteiten geworpen: cursussen emailleren, beeldende expressie, Noors weven, Frans, Engels en Spaans, het organiseren van tentoonstellingen en in het programma 1968 – 1969 wordt melding gemaakt van een leesportefeuille ‘in oprichting’ met goede Nederlandse en buitenlandse bladen. Mevrouw Bosch weet dat die leesportefeuille er niet gekomen is.

Op 2 juni 1975 is de ‘cultuur ambtenaar’ van de gemeente, de heer Vos, te gast bij de bestuursvergadering: ‘Gedeputeerde Staten heeft toestemming gegeven voor de verbouw van de Graanschuur in de Dorpsstraat. De architect heeft aangegeven dat er geheid moet worden en op advies van de brandweer moet er een brug over de Wallen naar Palenstein gemaakt worden. De Seghbloem zal worden ingeschakeld, vooral op technisch gebied’. Op 4 augustus 1975 wordt het openingsprogramma van de Graanschuur besproken. Op 12 december moet de aannemer klaar zijn en de opening is op 3 januari 1976.

Het effect van de opening van de Graanschuur is vast te stellen aan de hand van de programmering. In het seizoen 1974 – 1975 waren er acht andere voorstellingen naast het vertonen van een film en voor 1977 – 1978 waren dat er al 16. In 1975 moest nog worden vermeld dat de film werd vertoond in de Driesprong, het koffieconcert werd gegeven in de aula van het Erasmuscollege, het cabaret optrad in ’t Centrum en een concert werd gegeven in het Kruispunt. Vanaf januari 1976 werd de Graanschuur vermeld als locatie, met een enkele uitzondering. Voor het Russisch Danstheater week men bijvoorbeeld uit naar wijkcentrum Meerzicht. De Graanschuur had dan ook maar 235 zitplaatsen en een klein toneel.

Programming

De opening op 3 januari 1976 was voor de bestuursleden niet alleen bijzonder omdat Zoetermeer eindelijk een echt 'klein theatertje' kreeg. Het was ook spannend omdat Marjol Flore, de artiest die bij de opening zou optreden zich die morgen ziek meldde. Met veel pijn en moeite vond men Cabaret Vangrail bereid de eerste voorstelling te geven met een selectie uit hun repertoire.

De opening van de Graanschuur betekende een enorme uitbreiding van het aantal voorstellingen, maar ook een verhoging van de entreprijzen. Voor 1976 waren de films veruit in de meerderheid, maar daarna waren er per seizoen meer dan driemaal zoveel andere optredens dan filmvoorstellingen. Waren er in het seizoen 1974/1975 nog 25 films en 8 andere voorstellingen, in het seizoen 1991/1992 was het aantal films nog nagenoeg hetzelfde, maar er waren 70 andere optredens.

Ook de entreprijzen werden aangepast. Voor 1976 was de entreprijs voor een toneel- of cabaretvoorstelling of een muziekavond veelal f 6,- en voor de film betaalde je f 4,-. In 1978 moest je voor het cabaret van Ivo de Wijs of voor het Russisch Danstheater al f 12,- betalen en die prijzen werden in de jaren daarna nog wel een aantal malen aangepast. In 1990 moest je bijvoorbeeld voor Joke Bruijs, voor het Deep River Quartet en voor Purper f 18,- neertellen

Ook het bedrag dat voor de artiesten moest worden betaald ging snel omhoog. Guido van Deth kreeg in 1963 voor een optreden f 150,- en Georgette Hagedoorn vroeg f 500,-, maar dat vond het bestuur van de Culturele Kring in 1964 te duur. Rond 1990 moet het vaak spannend zijn geweest of het aantal bezoekers wel voldoende was om de artiesten te betalen. Het aantal bezoekers was maximaal 230 en Joke Bruijs kreeg in 1990 f 3.750,-, Jenny Arean f 3.250,-, en ook Jules Deelder en cabaretgezelschap Purper ontvingen rond de f 3.500,-. Youp van 't Hek deed in 1991 een 'try-out' met een leesvoorstelling. Hij kreeg voor iedere bezoeker f 15,-, maar tenminste f 1000,-. Bij Youp zaten er 201 mensen in de zaal en bij Jenny Arean 189, maar het optreden van Purper was zwaar verlies latend, er kwamen 127 bezoekers.

Herinneringen

Mevrouw Bosch zegt: 'de jaren in de Graanschuur waren de meest hectische. Als bestuur bepaalden wij het programma van De Seghbloem. Soms waren er bestuursleden naar een uitvoering geweest, maar er kwamen ook aanbevelingen van anderen en natuurlijk lazen we nagenoeg alle recensies. Ging ook wel eens mis. De eerste keer dat Youp van 't Hek optrad zaten er nog geen twintig mensen in de zaal, waaronder zeven bestuursleden. Hij was nog niet zo bekend, maar toen hij later als bekende cabaretier een try-out voorstelling gaf, was de zaal vol. Youp begon die voorstelling met de vraag waar al die Zoetermeeders

Het Stadstheater aan het Theaterplein in aanbouw, 1991 (foto J.C. van Es)

nu vandaan kwamen, want de vorige keer waren “jullie niet met zo veel”. Tot 1983 lieten we een eigen folder drukken waarin het programma werd opgenomen. Daarna deed de gemeente het, kreeg de folder de naam “Uit in de Graanschuur” en werden er alle activiteiten in genoemd die in de Graanschuur plaats vonden. De gemeente zorgde ook dat men de kaarten voor de voorstellingen aan de zaal kon kopen. De beheerder, Ben Boelhouwer, was ook in dienst van de gemeente.

Mevrouw Bosch: ‘de zaal in de Graanschuur was wel “knus”, maar niet groot en dat gold ook voor het toneel. Dat was zo breed als de zaal en bij het ophalen van het doek stond degene die dat deed eigenlijk ook meteen op het toneel. Het was een mooie tijd, met veel leuke ontmoetingen met artiesten en zelfs een slapende artiest in de kleine kledkamer, die ik wakker moest maken’. Zij weet ook dat de subsidie van de gemeente ongeveer gelijk was aan de huur van de Graanschuur, maar bij het vaststellen van de hoogte van de subsidie was de gemeente heel flexibel. Voor de opening van het stadstheater heeft zij als bestuurslid ervan nog wel eens wakker gelegen, met de vraag “komen er wel voldoende toeschouwers voor het Stadstheater?”, want dat moesten er aanzienlijk meer worden dan de 235 van de Graanschuur.

Laatste voorstelling

De laatste folder 'Uit in de Graanschuur' gaat over de voorstellingen in maart en april 1992. Daarin ook een terugblik met de namen van veel beroemdheden die er hadden opgetreden, maar ook van degene die vanaf het begin de beheerder was geweest: Ben Boelhouwer en van de Zoetermeerse Comedie die vanaf het begin had gerepeteerd en ook alle voorstellingen er had gegeven. Dit toneelgezelschap speelde in april als laatste in de Graanschuur. De titel van het toneelstuk was misschien wel van toepassing op de 'geboorte' van het Stadstheater 'Beschuit met muisjes'. In de folder laat de Culturele Kring de Seghbloem weten dat met de opening van het stadstheater haar taak er op zit.

Mevrouw Bosch weet zeker dat de Zoetermeerse Comedie niet door De Seghbloem was 'gecontracteerd' en dat klopt, want in de folder ontbreekt bij de voorstelling de aanduiding waaruit blijkt dat deze door de Kring werd georganiseerd. De stichting Culturele Kring de Seghbloem wordt opgeheven en mevrouw Bosch stapte in 1972 over naar het bestuur van het Stadstheater.

Met het op zijn plaats hijsen van de naam wordt in 1992 de laatste hand gelegd aan het Stadstheater

Graanschuur gezien vanaf de toren van de N.H.Kerk' (A.Hoogland 1991)

Bronnen

Met dank aan mevrouw J. Bosch - Bombeke

Archief Stichting Culturele Kring De Seghbloem

Donker, Barend-Jan, Zoetermeerse theaters, 't Seghen Waert 4/2005

Open Monumentendag 9 september 2017

Na dertig succesvolle landelijke Open Monumentendagen wordt in 2017 de 31ste dag gehouden. In de Oude Kerk (Dorpsstraat) wordt aan die afgelopen dertig jaar aandacht besteed. Wij hebben het publiek opgeroepen op te geven wat zij de mooiste monumenten van Zoetermeer vinden. Dat kunnen bestaande officiële monumenten zijn, maar ook plekken of gebouwen die nog geen monument zijn. De publiekskeuze wordt in de Oude Kerk zichtbaar!

Dit jaar is het thema “Boeren, Burgers en Buitenlui”. Het is de oproep van de stads- of dorpsomroeper, waarbij hij de aandacht probeert te trekken van het publiek. In een tijd van analfabetisme en geruchten was hij de betrouwbare bron voor mededelingen van de lokale overheid. Wie zijn deze boeren, burgers en buitenlui? Dit waren de bewoners van de stad of dorp, van het land eromheen en de rondtrekkende mensen zonder vaste woonplaats. Het thema gaat over deze mensen en over alles waar zij zich mee bezig hielden.

Vrouwen bezig met de was rond 1930, waarschijnlijk bij de familie Van Dorp aan de Voorweg 153; rechts Anneke van Eck (foto mw Klein Lugtenbeld-Koole)

Dit jaar doen onder ander de Oude Kerk, Pelgrimskerk, Nicolaaskerk en molen de Hoop mee. Ook monumentale gebouwen van na de oorlog gaan open. In het monumentale pand van het Historisch Genootschap, het Nieuwe Huys aan de Dorpsstraat 132, wordt vanaf 10 uur aandacht besteed aan het boeren-erf, er zijn foto's van monumentale boerderijen, oude boerentaferelen, kaas-industrie, een uitgewerkte stamboom van een bekende Zoetermeerse boeren-familie, een film over het agrarische verleden en andere presentaties. Het boek "Boeren, burgers, buitenlui, Zoetermeeders 1930-1960" van Gertjan Moers is in de aanbieding met 40% korting. Ga dus 9 september de straat op en volg de roep van de stadsomroeper!

Het boek Boeren, Burgers en Buitenlui, geschreven door Gertjan Moers is op 9 september te verkrijgen in 't Nieuwe Huys, Dorpsstraat 132 van Euro 19,50 voor slechts Euro 11,—.

DEPRINTERMONTEUR.NL

Hét adres voor onderhoud en reparatie aan uw zakelijke printer. Wij werken bij u op locatie en bieden met onze monteurs een dekking door heel Nederland.

DETONERWINKEL.NL

Bestel uw toner snel en gemakkelijk online. Wij bieden u de beste prijsgarantie op onze toners van het merk dePrintermonteur.nl.

De adverteerders en de hierna genoemde bedrijven maken met hun steun de activiteiten van Oud Soetermeer mogelijk.

Van As Makelaardij bv

www.van_as.nl

Bouwmarkt De Bouwhof

www.bouwhof.com

Cammeraat IJzerwaren

Eerste Stationsstr. 48, tel. (079) 316 37 31

Carrosseriefabriek Joost Lamboo bv

www.lamboo.nl

Henneken Radio en TV

www.radiohenneken.nl

Van der Slik Caravan Centrum

www.vanderslik.nl

Bode Scholten BV

www.bode-scholten.nl

Blomsma Print & Sign

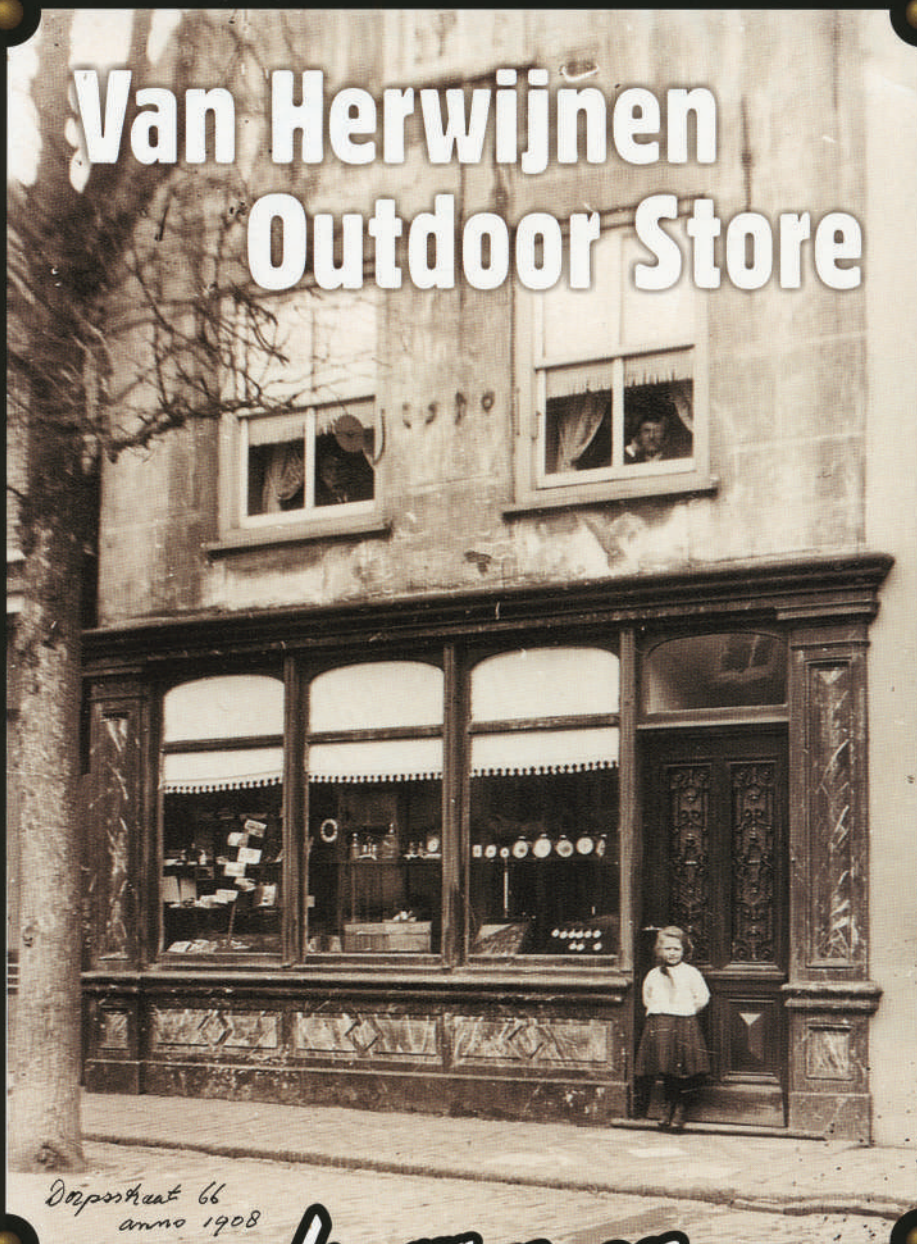
www.blomsma.nl

Wilt u ook adverteren? Neem contact op met de penningmeester:
penningmeester@oudsoetermeer.nl

**KOPIJ VOOR 't SEGHEN WAERT 4 GRAAG
VOOR VRIJDAG 6 OKTOBER INLEVEREN**

**'t Seghen Waert wordt opgemaakt in Pagemaker/
Indesign. Wilt u afbeeldingen NIET in de tekst
opnemen, maar afzonderlijk aanleveren in jpg-
formaat minimaal 300 dpi / 400Kb.**

Van Herwijnen Outdoor Store

*Dorpsstraat 66
anno 1908*

vrijtijdskleding
wandelschoenen
bergschoenen
tenten

van
Herwijnen

dartsport
schietsport
campingaz dealer
kampeerartikelen

Dorpsstraat 66 - Zoetermeer - Telefoon (079) 316 35 51 - www.herwijnenzoetermeer.nl

The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that every entry, no matter how small, should be recorded to ensure the integrity of the financial data. This includes not only sales and purchases but also expenses, income, and any other financial activities.

The second part of the document provides a detailed breakdown of the accounting process. It starts with the identification of the accounting period, followed by the collection and classification of data. The next steps involve the recording of transactions in the journal, the posting of these transactions to the ledger, and the preparation of financial statements.

The third part of the document focuses on the analysis and interpretation of the financial statements. It explains how to use the balance sheet, income statement, and cash flow statement to assess the financial health of the organization. It also discusses the importance of comparing the current period's performance with the previous period and with industry benchmarks.

The fourth part of the document addresses the role of the accountant in the organization. It highlights the need for the accountant to be not only a technical expert but also a strategic advisor. This involves understanding the business operations and providing insights that can help management make better decisions.

The fifth part of the document discusses the challenges and opportunities in the field of accounting. It notes that while the profession is becoming more automated, it also offers significant opportunities for growth and specialization. Accountants are encouraged to stay current with the latest technologies and to develop strong communication and problem-solving skills.

In conclusion, the document stresses that accounting is a vital function for any organization. It is a discipline that requires precision, attention to detail, and a deep understanding of business principles. By following the principles and practices outlined in this document, accountants can ensure that their organizations are financially sound and well-positioned for success.